

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Tvorba učební osnovy v souladu s ŠVP
Bakalářská práce

Autor: Petr Kaleja

Studijní program: B7507- Specializace v pedagogice

Studijní obor: 7504R271 – Učitelství praktického
vyučování

Vedoucí práce: Mgr. Carmen Simonová

Hradec Králové

2016

Zadání bakalářské práce

Autor: Petr Kaleja

Studium: P1379

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování

Název bakalářské práce: **Tvorba učební osnovy v souladu s ŠVP**

Název bakalářské práce AJ: Creating curriculum in accordance with the Framework Educational Programme

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je vytvořit funkční učební osnovu jako součást školního vzdělávacího programu pro obor automechanik. V teoretické části práce jsou objasněny základní pojmy a postupy spojené s tvorbou učební osnovy týkajících se školních vzdělávacích programů. Empirická část je řešena formou dotazníkového šetření. Výstupem práce je v její praktické části funkční učební osnova jako součást ŠVP

BELZ, H; SIEGRIST, M. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry. Praha : Portál, 2001. 375 s. ISBN 80-7178-479-6 KAŠPAROVÁ, J. aj. Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 90 s. ISBN 978-80-85118-12-4. KOTÁSEK, J. (red). Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Praha: Tauris, 2001. 98 s. ISBN 80-211-0372-8. PRŮCHA, Jan a kol. Pedagogický slovník. Praha: Nakladatelství Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4. PRÁŠILOVÁ, Michaela. Tvorba vzdělávacího programu. Praha: Nakladatelství Triton, 2006. ISBN 80-7254-712-7.

Garantující pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Carmen Simonová

Oponent: Mgr. Irena Loudová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 11.2.2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Tvorba osnov v souladu s ŠVP“
vypracoval samostatně a použil jen literaturu a prameny uvedené v seznamu literatury.

V Knapovci 4. 4. 2016 Petr Kaleja

Poděkování:

Upřímně děkuji vedoucí práce Mgr. Carmen Simonové za velmi vstřícný a obětavý přístup při odborném vedení bakalářské práce, za cenné rady a připomínky, které mně po celou dobu průběhu psaní bakalářské práce poskytovala.

Anotace

KALEJA, Petr. *Tvorba učební osnovy v souladu s ŠVP*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 47 s. Bakalářská práce.

V bakalářské práci jsem se věnoval obsahové náplni pro žáky denního studia v oboru automechanik. Téma jsem si vybral sám, jelikož se domnívám, že stejně jaké se inovuje ve všech oblastech, je nutná inovace tematických plánů oboru automechanik a tím by měla i zvýšena kvalita výuky. Výsledek práce může být vodítkem pro samotné učitele ve škole, kde vyučují, ale i pro další školy stejně zaměřené.

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit funkční učební osnovu jako součást školního vzdělávacího programu pro obor automechanik.

Bakalářská práce se dělí na část teoretickou, praktickou a závěrečnou. Teoretická část je zaměřena na proměny školství v českém prostředí, kurikulární reformu a tvorbu vzdělávacího programu. Současně jsou zde vysvětleny základní používané pojmy. Dále jsem se zde zabýval všeobecnými podmínkami pro přijetí absolventů do učební oboru a metodami výuky, které jsou vhodné pro výuku praktického vyučování.

V praktické části je realizováno výzkumného šetření v oblasti vzdělávání oboru automechanik. Na základě zjištěných dat, na základě analýzy informačních zdrojů a vlastních zkušeností v této oblasti je navržena obsahová náplň pro žáky denního studia oboru automechanik. Je stručně představena škola, ve které pracuji jako učitel odborného výcviku pro obor automechanik. Výstupem práce je v její praktické části funkční učební osnova jako součást ŠVP pro žáky SOŠ automobilní v Ústí nad Orlicí. Součástí závěru je celkové zhodnocení.

Klíčová slova: učební osnova, rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program, kompetence – klíčové, odborné, kurikulum, výukový cíl, odborný výcvik

Annotation

Kaleja, Peter. *Creation of curriculum in accordance with RVP*. Hradec Kralove: Faculty of Education, University of Hradec Kralove, 2016. 47 p. Bachelor work.

In the thesis, I dealt with the content for students full-time studies in the field mechanic. The theme I chose myself, because I believe that, just as are innovating in all areas is needed innovation thematic programs, field mechanic and it should also enhance the quality of teaching. The result of the work can be a guide to themselves teachers at the school where I teach, but also to other schools as well directed.

The aim of the thesis was to create a functional curriculum as part of the school curriculum for the field mechanic.

Bachelor thesis is divided into theoretical, practical and final. The theoretical part is focused on the transformation of education in the Czech environment, curriculum reform and the creation of an educational program. At the same time, there are explained basic concepts used. Next I have dealt with the general conditions for admission into graduate apprenticeship and teaching methods that are appropriate for teaching practical subjects.

The practical part is carried out research in the field of education mechanic. Based on the obtained data, based on an analysis of information sources and our own experience in this area is designed to contain a filling for students full-time study program mechanic. It briefly introduced the school where I work as a teacher training for the field mechanic. The outcome of this work is in its practical function of the curriculum as part of the SEP for pupils of secondary school automobiles in Usti nad Orlici. Part of the conclusion of the overall evaluation.

Keywords: curriculum, educational program, school education program, competency - key, professional, curriculum, educational objective, professional training.

OBSAH:

Úvod	8
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1.1 Proměny školství v Čechách.....	9
1.2 Národní program rozvoje vzdělávání v ČR- tzv. Bílá kniha	11
1.3 Kurikulum.....	13
1.4 Rámcový vzdělávací program	15
1.5 Klíčové kompetence	17
1.6 Školní vzdělávací program pro střední odborné vzdělání	21
1.7 Učební osnova	25
1.8 Metody výuky odborného výcviku	28
2 PRAKTICKÁ ČÁST	32
2.1 Cíle výzkumu.....	32
2.2 Metodologie výzkumného šetření a výzkumný soubor	33
2.4 Shrnutí výsledků výzkumu	43
Závěr.....	44
Seznam grafů:.....	45
Seznam použité literatury	46
Internetové zdroje:.....	47
Příloha A.....	48

Úvod

Od počátku existence lidí, je nutné vzdělávání a to v různých formách. Ovlivňuje každého člověka v průběhu celého jeho života. Již jako malé děti, později jako studenti škol a jako dospělý jsme spojováni se vzděláváním. V současné době je navíc kladen daleko větší důraz na to, jaké vzdělání a na jaké úrovni je člověk vzdělaný. Pokud se chce člověk začlenit do dnešní společnosti je pro něj nezbytně nutné mít teoretické znalosti, praktické zkušenosti a dovednosti.

Národní ústav odborného vzdělávání (NÚV) vytváří rámcové vzdělávací programy (RVP), které vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky po projednání s kompetentními ministerstvy.

Školské zařízení, ve kterém pracuji, jako učitele odborného výcviku se připojilo k mnoha projektům a využilo šance pro poskytování dotací z EU pro vytváření různých vzdělávacích programů. Moje bakalářská práce bude zaměřena na oblast tvorby školního vzdělávacího programu pro obor Automechanik.

V naší škole byly ŠVP vytvořeny a schváleny ředitelem školy v roce 2009 a od té doby se podle nich učí. Vzhledem k tomu, že dochází ve všech oblastech k inovacím, považuji téměř za nutné zamyslet se nad současným obsahem ŠVP a inovovat jej podle současné potřeby.

Dochází k výrobě nových modelů aut, nových nástrojů a přístrojů, které se používají při jejich opravě. Je tedy žádoucí, aby se i žáci ve škole naučili tato nová auta opravovat, seznámili se s novými technologickými postupy, naučili se používat nové přístroje a nástroje a to vše za dodržování přísných bezpečnostních předpisů.

Cílem teoretické části mé bakalářské práce je teoreticky ukotvit sledovanou oblast, vysvětlit používané pojmy a postupy tvorby učební osnovy pro praktické vyučování oboru a automechanik, tak aby správně navazovala na teoretickou část výuky v tomto oboru.

Cílem praktické části bakalářské části je provést průzkum za účelem zjištění toho, co je v současné době dobré a nutné aby student po ukončení studia v oboru automechanik uměl a znal. Na základě těchto zjištění bude vytvořena nová, funkční učební osnova pro obor automechanik, která by mohla být vodítkem i pro ostatní kolegy naší školy, případně i jiných škol, ve kterých je obor automechanik vyučován.

1 TEORETICKÁ ČÁST

V této části bakalářské práce se nejprve zaměřím na proměny školství v českém prostředí, kurikulární reformu a tvorbu vzdělávacího programu. Současně vysvětlím základní používané pojmy. Dále se budu zabývat všeobecnými podmínkami pro přijetí absolventů do učebního oboru a metodami výuky, které jsou vhodné pro výuku praktického vyučování.

1.1 Proměny školství v Čechách

S výchovou jako cílevědomou pomocí a záměrným rozvojem osobnosti se setkáváme v lidské společnosti od nepaměti. V Egyptě, v Mezopotámii v Persii se od 4. tisíciletí př. Kr. poprvé setkáváme se školami, které vznikaly při chrámech a panovnických dvorech. Učily se zde vybrané děti z nejvyšších sociálních vrstev písmu, základům vědění, ale i medicíně, stavebnictví a vojenství. Vyspělejší edukační systémy se rozvinuly v antickém Řecku.

Termín pedagogika pochází z řeckého výrazu paidagógos, který měl pečovat o syna svého pána. Latinský paedagogus pak doznal změny významové, coby učitel, vychovatel. Praktické stránce posléze sekundovala i část teoretická. Práce Marca Fabia Quintiliana Základy rétoriky z 1. století po Kristu bývá často chápána jako první didaktický spis. (Skalková, 2007, s. 30)

V českém prostředí pak jednou z prvních osobností, jež se zabývaly systematicky didaktikou, byl Jan Amos Komenský (1592- 1670). Vytvořil ucelenou didaktickou koncepci, kterou se následně snažil prakticky aplikovat. Důkazem nám může být jeho nejznámější dílo Orbis sensualium pictus při výuce cizích jazyků.

Mnohá jeho doporučení se používají dodnes. Velký důraz přikládal systémovosti učení.

„ Hlavní přitom je předkládat věci smyslům vnímatelné nejdříve smyslům, aby mohly být pochopeny. První a důrazně opakuji poslední je základem všeho. Poněvadž se na to obyčejně ve škole nedbá a žákům se předkládají k učení věci rozumem nepochopitelné a smyslům řádně nepředstavené, stává se, že práce učitelů a žáků jde obtížně a dává nepatrný užitek.“ (Komenský, Orbis, s. 14)

V pedagogickém myšlení minulosti existovalo již od starověku vědomí toho, že každá edukace (edukační proces) se realizuje v nějakých konkrétních podmínkách a situacích. V díle J. A. Komenského, zejména v knize „Velká didaktika“ (první, latinské vydání z roku 1657), jsou obsaženy taktéž četné návrhy vztahující se k vytváření optimálního edukačního prostředí pro školní výuku. Komenský si byl zajisté vědom,

že v edukačním prostředí realizovaném ve školní budově a třídě působí určité faktory, které jej mohou pozitivně či negativně ovlivňovat. Za připomenutí stojí např. tento názor Komenského: „*Škola sama má být místo příjemné, vábící uvnitř i vně oči. Uvnitř budiž světlý, čistý pokoj, ozdobený všude obrazy, ať už jsou to obrazy znamenitých mužů, ať zeměpisné mapy, ať památky historických událostí nebo nějaké emblémy. Venku pak budiž u školy nejen volné místo k procházkám a společným hrám (poněvadž to se nesmí mládeži odpírat, jak ukážeme níže na příslušném místě), nýbrž i nějaká zahrada, do níž by byli časem pouštěni a naváděni těšit se pohledem na stromy, kvítí a byliny. Když se věc takto zařídí, je pravděpodobné. Že děti budou chodit do škol s nemenší chutí, než chodí na jarmark, kde doufají uvidět a uslyšet vždy něco nového.*“ (Komenský, Velká didaktika, 1958, s. 140)

Až do roku 1774 u nás vzdělávací soustava nebyla. „1774“ si Marie Terezie uvědomila, že pro povznesení země jak ekonomicky tak kulturně je potřeba zajistit růst gramotnosti všech obyvatel. Další motiv k zavedení povinné školní docházky byl jednotný stát = ideje jednotného občanství. V druhé polovině 18. století byl povolán J. I. Felbiger, aby provedl školskou reformu, která přinesla řadu změn, jež naprosto proměnily nejen české školství. V prosinci téhož roku vyšlo nařízení „Všeobecný školský řád“ Poprvé byla uzákoněna povinná školní docházka pro děti od 6 let do 12 let a to bez ohledu na původ a pohlaví. Vzdělání bylo zreorganizováno do tří typů: na tzv. triviální (základní- čtení, psaní, počítání) na obecné úrovni, normální ve městech (vyšší stupeň) a hlavní v Praze a Brně, dovršující obecné vzdělání a ve své podstatě vzorové. Zavedeno bylo vyučování hromadné ve velkých třídách.

Založení Československa roku 1918 pro české školství neznamenovalo diskontinuitu. Strukturu školství přejal mladý stát z Rakouska – Uherska podobně jako síť železnic či bankovky, i když okolkované. Malý školský zákon z roku 1922 definoval reformy v demokratizačním a národním duchu, jednalo se však ve své podstatě o doplnění říšského zákona z roku 1869 a zůstal v platnosti až do roku 1948.

Rozvoj školství právě tak jako celé společnosti byl násilně přerován druhou světovou válkou. Po roce 1948 odpovědnost za rozvoj školství přebírá KSČ a vláda; je zavedena důsledná koncepce jednotného školství. Ideologie marxismu leninismu je určujícím kritériem.

Po 17. listopadu 1989 kdy proběhla v naší republice „Sametová revoluce“, došlo k mnohým změnám a to v politickém systému, k demokratizaci státu, ke změnám ve školském systému.

1.2 Národní program rozvoje vzdělávání v ČR- tzv.

Bílá kniha

Kurikulární reforma

Žijeme v době prudkých a obtížně předvídatelných společenských změn, které se netýkají jen naší země. Vedle nenápadných, ale pronikavých změn podmínek každodenního života - technických, politických, společenských i lidských - jsou tu velké procesy evropské i globální, jež nutně ovlivňují postavení i poslání vzdělávacích soustav, výchovy a veškerého učení se vzdělávacím záměrem. Stanovení dlouhodobé strategie vzdělávání a výchovy pro českou společnost tedy vyžaduje i hlubší teoretický rámec: výchozí představu o povaze člověka jako osoby a jejího vztahu k lidské společnosti a přírodnímu řádu. Teprve tento širší pohled dovolí jasně formulovat cíle a priority vzdělávací soustavy a poskytne také hlavní argumenty pro volbu konkrétních cest nástrojů jejich realizace.(Bílá kniha, 2001, str. 13)

Školská legislativa

Rada pro vzdělávací politiku začala v roce 2000 tvořit strategický dokument, který je nezbytnou součástí dlouhodobého plánu českého školství. Po mnoha jednáních vznikla v únoru 2001 takzvaná Bílá kniha- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Tento dokument vymezil šest hlavních cílů vzdělávání a stal se podkladem k realizaci školské reformy (mezi šesti cíli bylo například zpřístupnění celoživotního učení, zlepšení pozice ČR v mezinárodních srovnávacích výzkumech nebo přenesení větší míry zodpovědnosti na kraje).

Na Bílou knihu navazovala i tvorba RVP- Rámcový vzdělávací program, což je dvoustupňový kurikulární dokument, jež se stal vodítkem pro tvorbu vlastních ŠVP- školních vzdělávacích programů i příprava nových zákonů.

Současná vzdělávací politika se zabývá legislativou v oblasti pedagogiky. Pedagogická legislativa definuje řadu nezbytných částí které jsou je pro všechny závazná.

Prvořadým zákonem ČR je Ústava České republiky z 16. prosince 1992. Ústava se o školství a vzdělávání přímo nezmiňuje, ale obsahuje odkaz na další „součást ústavního pořádku“, kterou je Listina základních práv a svobod z téhož data. V listině základních práv a svobod je o školství zmínka v Hlavě čtvrté – Hospodářská, sociální a kulturní práva – v článku 33.

V něm je uvedeno, že:

- *každý má právo na vzdělání; školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon;*
- *občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách;*
- *zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu;*
- *zákon stanoví, za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu.*

Na nižší legislativní úrovni (podle stupně právní síly), jsou zákony a zákonná opatření, které schvaluje Parlament České republiky. Zákony jsou uveřejňovány ve Sbírce zákonů České republiky.

Po dlouhých diskusích a pokusech novelizovat předlistopadový zákon o školství byl 7. 2. 2001 schválen koncepční dokument s názvem Bílá kniha – Národní program rozvoje vzdělávání v České republice

Jedním ze zásadních dokumentů vytvořených na základě požadavků definovaných v Bílé knize je tzv. Nový školský zákon, který po četném připomínkování a několikerém vrácení (jedním z důvodů bylo to, že zákon počítal se zrušením víceletých gymnázií, které bylo na nátlak gymnázií i veřejnosti ze zákona vyškrtáno) byl schválen a jehož plný název je „Zákon ze dne 24. září 2004 o předškolním, školním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání“, ve Sbírce zákonů je pod číslem 561/2004. Tento zákon upravuje všechny typy vzdělávání s výjimkou vysokoškolského, které je definováno v zákoně o vysokých školách, plným názvem „Zákon ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a o doplnění dalších zákonů“, ve Sbírce zákonů pod číslem 111/1998. Kromě těchto dvou zákonů je dalším důležitým dokumentem zákon o pedagogických pracovnících, plným názvem „Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů“, ve Sbírce zákonů pod číslem 563/2004 a o dva roky dříve zákon o ústavní výchově č. 109/2002.

Na základě školského zákona musely základní školy podle svých školních vzdělávacích programů začít vyučovat v prvních a šestých třídách od 1. září 2007. Střední školy a čtyřletá gymnázia začaly učit podle vlastních školních vzdělávacích programů od 1. září 2009.

1.3 Kurikulum

Probíhající školská, nebo též kurikulární reforma přináší především změny v obsahu a cílech vzdělávání. Termín kurikulum, ale není pro české učitele, kteří učí řadu let známým pojmem, což dokazuje i moje vlastní zkušenost. Po té co jsem snažila kolegyni vysvětlit, co to kurikulum, odpověděla...*“klíčové kompetence tu byly vždy, jen pro ně někdo musel vymyslet nový a méně srozumitelný výraz“*. Jak říká Obst (2006, s. 37) kurikulum *„Bývá definováno jako plány určené k řízení výuky na školách, obvykle prezentované v trvale obnovovaných dokumentech“*

Průcha uvádí (2001, str. 275): *„Výraz curriculum se používá běžně mezi pedagogy v anglicky mluvících zemích. Je odvozen z latinského slova currere, které znamená běžeti“*. Z pedagogického hlediska je kurikulum posun, pohyb, plánovaná trasa vzdělávání. Zahrnuje vzdělávací program, ale také obsahovou náplň výuky i dosažený výsledek, zkušenost, kterou si žák ve škole podle určitého kurikula osvojí.

European Education Thesaurus (v české verzi Evropský pedagogický tezaurus, 1993), který byl vypracován odborníky z řady zemí a schválen Komisí evropského společenství a Rady Evropy, definuje curriculum následovně: *„Seznam vyučovacích předmětů a jejich časové dotace pro pravidelné vyučování v daném typu vyučovací instituce.“* (Evropský pedagogický tezaurus 1993, s. 71).

Podle britského pedagogického slovníku, který by měl být pro tento účel nejkompetentnější je termín curriculum definován takto (s. 66): *„ 1. Kurikulum v užším vymezení znamená program výuky. 2. Kurikulum v širším vymezení, znamená veškeré učení, jež probíhá ve škole, nebo v jiných institucích a to jak plánovaně, tak neplánované učení. 3. V posledních letech je kurikulum vymezováno jako výběr z kultury společnosti a kurikulum je tvořeno v procesu kulturní analýzy“*.

Německá pedagogická encyklopedie Pedagogik (L. Roth, 1991, s. 659) definuje curriculum – v němčině das Curriculum) jakožto výraz v podstatě synonymní s německým termínem Lehrplan – učební plán. *„Kurikula jsou učební plány, a sice takové, jež vznikají na základě vědeckých postupů, určují jasné časové úseky pro vyučování a jsou způsobeny evaluační kontrole a případné inovaci.“*

V české pedagogice byla o teorii kurikula vydána samostatná monografie E. Walterová, (1994), v níž jsou vyjmenovány některé další definice kurikula, avšak česká definice tohoto pojmu není jednoznačně vyjádřena.

Zdá se, že autorka zastává spíše širší pojetí, jež je formulováno, jako jeden z významů tohoto pojmu v Pedagogickém slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 2001. s. 101) : „*Kurikulum obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování hodnocení.*“

Rozlišují se různé druhy kurikula:

- **doporučené kurikulum** - dokument, který řeší základní koncepční otázky kurikula
- **předepsané kurikulum** - oficiální dokument, který je závazný pro určité typy škol nebo pro celý vzdělávací systém
- **realizované kurikulum** - to, co učitel skutečně realizuje ve třídě
- **podpůrné kurikulum** - učebnice, zaměstnanci školy, vzdělávání učitelů, vybavení školy
- **hodnocené kurikulum** - kurikulum převedené do podoby testů, zkoušek a dalších nástrojů měření
- **osvojené kurikulum** - to, čemu se žáci skutečně naučí Obst (2006, s. 37)

Jinak řečeno: obsahem kurikulárních dokumentu je to, koho proč, co, kde kdy, jak a s jakými cíli budeme vzdělávat.

Kromě předávání znalostí kladou nyní školy ve své práci důraz na to, aby se žáci naučili s informacemi pracovat a osvojili si další celoživotní dovednosti, tzv. klíčové kompetence, které jim mají usnadnit plnohodnotný život ve 21. století.

1.4 Rámcový vzdělávací program

Rámcové vzdělávací programy (RVP) jsou státem vydané kurikulární- pedagogické dokumenty, které ukazují závazné požadavky na vzdělávání v jednotlivých stupních a oborech vzdělání, tzn. zejména výsledky vzdělávání, kterých má žák na konci studia dosáhnout, základní podmínky realizace vzdělávání, obsah vzdělávání, pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů. Jsou platným dokumentem pro všechny školy poskytující střední odborné vzdělávání a školy jsou povinny je dodržovat a zpracovat do vlastních školních vzdělávacích programů (ŠVP). RVP jsou veřejně dostupným dokumentem pro nepedagogickou i pedagogickou veřejnost. Jejich konečný výstup není závazný na stálo, ale je to dokument otevřený, který bude po čase možné podle potřeby inovovat.

„Rámcové vzdělávací programy vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy po projednání s příslušnými ministerstvy. Stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů.“ (Zákon č. 561/2004 Sb., § 4)

Skalková (2007, s.100) se o nich vyjadřuje následovně: *„... jsou to rámcové programové dokumenty, jejichž záměrem je vymezit výsledky vzdělávání a soubor učiva k jejich dosažení, které je škola povinna zařadit do svých školních vzdělávacích programů a nabídnout je k osvojení všem žákům jako závazné. RVP se začleňují do soudobého mezinárodního usilování, které se snaží vyjádřit společenské nároky na veškerou populaci daného věku v nové úrovni a kvalitě vzdělávání.“*

Rámcový vzdělávací program pro odborný výcvik

RVP pro odborný výcvik tvoří NÚOV (Národní ústav odborného vzdělávání), pro každý obor je RVP sestaven extra. Vzhledem k tomu, že jich je velké množství, tak jsou tvořeny a schvalovány v několika vlnách. Dosud byly vydány (schváleny) tyto RVP pro odborné vzdělávání:

1. vlna (červen 2007): 61 RVP - školy mají začít učit podle ŠVP nejpozději od 1. září 2009
2. vlna (květen 2008): 82 RVP - školy mají začít učit podle ŠVP nejpozději od 1. září 2010
3. vlna (květen 2009): 82 RVP - školy mají začít učit podle ŠVP nejpozději od 1. září 2011

RVP pro střední odborné vzdělávání usilují o vytvoření pluralitního vzdělávacího (více možností vzdělávání) prostředí a podporu pedagogické samostatnosti škol, a proto vymezují pouze požadované výstupy (výsledky vzdělávání) a nezbytné prostředky pro jejich dosažení, zatímco způsob realizace vymezených požadavků ponechávají na školách.

Tvořitelé si od toho slibují lepší uplatnění absolventů středního odborného vzdělávání na trhu práce a jejich lepší připravenost dále se vzdělávat, popřípadě se bezproblémově rekvalifikovat, a vést kvalitní osobní i občanský život. Měla by se současně zvýšit i kvalita a účinnost středního odborného vzdělávání. RVP jsou zpracovány pro obory vzdělání zařazené v nové soustavě oborů vzdělání. Pro každý obor vzdělání existuje jeden RVP.

Struktura dokumentu je následující V úvodních částech charakterizuje profil absolventa, délku a formy vzdělávání na středních školách, organizační podmínky, dále stanovuje podmínky k přijetí uchazečů ke vzdělávání i způsoby a podmínky ukončování vzdělávání na střední škole. Základ dokumentu představuje charakteristika cílů a pojetí obsahu vzdělávání na určitém typu školy, očekávané výstupy, obsah jednotlivých vzdělávacích oblastí, způsoby rozvoje klíčových kompetencí a způsoby začlenění průřezových témat do výuky. Poté se dokument věnuje charakteristice podmínek, za jakých probíhá vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří byli integrováni do hlavního proudu vzdělávání, a žáků mimořádně nadaných. Dokument popisuje základní materiální, personální, hygienické a organizační podmínky pro úspěšnou realizaci RVP i hlavní zásady a podmínky pro zpracování školních vzdělávacích programů.

Mimo předávání znalostí kladou v současnosti školy pod tlakem RVP ve své práci důraz na to, aby si žáci osvojili další celoživotní dovednosti, tzv. klíčové kompetence, které jim mají ulehčit plnohodnotný život ve 21. století.

1.5 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti. Belz (2001, s. 60)

Cílem a smyslem vzdělávání je zajistit, aby všichni žáci byli vybaveni souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Osvojování klíčových kompetencí je proces dlouhodobý a složitý, který má svůj počátek v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělávání a postupně se dotváří v dalším průběhu života. Úroveň klíčových kompetencí, které žáci dosáhnou na konci základního vzdělávání, nelze ještě považovat za ukončenou, ale získané klíčové kompetence tvoří neopomenutelný základ žáka pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu.

Klíčové kompetence jsou různými způsoby se propojené a lze je efektivně využít jen jako výsledek celkového procesu vzdělávání. Proto by k jejich rozvíjení a utváření měl směřovat a přispívat celkový vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které se ve škole konají. Ve vzdělávacím obsahu RVP je učivo pojímáno, jako prostředek k osvojení činnostně zaměřených očekávaných výstupů, které se postupně propojují a vytvářejí předpoklady k účinnému a komplexnímu využívání získaných schopností a dovedností na úrovni klíčových kompetencí.

O kompetencích například Walterová (2001, s. 104) hovoří následujícím způsobem:

„Cílem školního vzdělávání mladé generace není jen osvojení poznatků a dovedností, ale i vytváření způsobilostí přesahujících do mimoškolního prostředí. Ve Standardu vzdělávání jsou kompetence žáka vymezovány jakožto způsobilost žáka demonstrovat kvalitu získaného vzdělání v poznávacích i praktických situacích. Nebo i podobně řečeno: způsobilosti, které si žák trvale osvojí a je připraven je uplatňovat v dalším vzdělávání i v životě mimo školu.“

Skalková uvádí (2005, s. 8): *“Pro pochopení termínu a pojmu kompetence je důležité zohlednit širší společenský kontext. Tento termín a pojem se utvářel a byl přijat v rámci školsko-politických úvah s tím, že reflektuje vzdělávací situaci soudobé sociálně ekonomické a sociálně politické etapy společenského vývoje. Jde o období, kdy znalosti jsou tím nejcennějším zdrojem ekonomického růstu. Obecně se poukazuje na význam zvyšování kvalifikace pracovní síly a význam vzdělání pro řešení problematiky zaměstnanosti. Přívlastek klíčová kompetence, tj. základní či podstatná znamená, že tato kompetence musí být pro každého jedince i pro celou společnost prospěšná a nezbytná“.*

Pro srovnání uvádím ještě charakteristiku pojmu klíčová kompetence z výše zmiňovaného titulu Klíčové kompetence. Vznikající pojem ve všeobecném povinném vzdělávání. Český překlad ÚIV, 2003 [cit. 10. dubna 2004]. *„Klíčové kompetence musí jedinci umožnit, aby se úspěšně začlenil do řady společenských sítí, ale zachoval si přitom i svou nezávislost a byl schopen efektivně fungovat ve známém prostředí, stejně jako v nových a nepředvídatelných situacích. Protože všechna prostředí a situace podléhají změnám, musí nakonec klíčové kompetence lidem rovněž umožnit, aby své znalosti a dovednosti neustále aktivizovali a udrželi tak krok s nejnovějším vývojem.“*

Klíčové kompetence pro obor automechanik

a) Kompetence k učení

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni efektivně se učit, vyhodnocovat dosažené výsledky a pokrok a reálně si stanovovat potřeby a cíle svého dalšího vzdělávání,

b) Kompetence k řešení problémů

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni samostatně řešit běžné pracovní i mimopracovní problémy

c) Komunikativní kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni vyjadřovat se v písemné i ústní formě v různých učebních, životních i pracovních situacích

d) Personální a sociální kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli připraveni stanovovat si na základě poznání své osobnosti přiměřené cíle osobního rozvoje v oblasti zájmové i pracovní, pečovat o své zdraví, spolupracovat s ostatními a přispívat k utváření vhodných mezilidských vztahů

e) Občanské kompetence a kulturní povědomí

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi uznávali hodnoty a postoje podstatné pro život v demokratické společnosti a dodržovali je, jednali v souladu s udržitelným rozvojem a podporovali hodnoty národní, evropské i světové kultury

f) Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni optimálně využívat svých osobnostních a odborných předpokladů pro úspěšné uplatnění ve světě práce, pro budování a rozvoj své profesní kariéry a s tím související potřebu celoživotního učení

g) Matematické kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni funkčně využívat matematické dovednosti v různých životních situacích

h) Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi pracovali s osobním počítačem a jeho základním a aplikačním programovým vybavením, ale i s dalšími prostředky ICT a využívali adekvátní zdroje informací a efektivně pracovali s informacemi

(Rámcový, 2007, s. 11-14)

Kromě klíčových kompetencí jsou i kompetence odborné, které se vztahují přímo k oboru vzdělávání.

Odborné kompetence

Odborné kompetence tvoří soubor psychomotorických, afektivních a kognitivních cílů a tematické okruhy, které jsou potřebné pro vykonávání praktických, pracovních činností určitého povolání. Ukazují profesní profil absolventa. Vychází z kvalifikačních požadavků pro výkon povolání a ukazují jeho způsobilost. Blíže se jimi budu zabývat v praktické části bakalářské práce.

Pro obor automechanik jsou odborné kompetence následující:

- a) Provádět montáže, opravy a seřízení vozidel*
- b) Dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví při práci*
- c) Usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb*
- d) Jednat ekonomicky a v souladu se strategií udržitelného rozvoje*

(Rámcový, 2007 s. 14- 16)

Průřezová témata

Průřezová témata obsahují okruhy současných problémů světa, vytvářejí možnosti pro jednotlivé uplatnění žáků i pro jejich spolupráci a napomáhají rozvíjet osobnost žáka zejména v oblasti hodnot a postojů. Průřezová témata jsou ze zákona povinnou součástí základního i středního vzdělávání, dopomáhají k propojení obsahů vzdělávání pro různé obory. Rámcové vzdělávací programy (RVP) pro střední vzdělávání kupříkladu stanovují, že škola má povinnost během středoškolského vzdělávání poskytnout žákům všechny tematické okruhy jednotlivých průřezových témat.

Průřezová témata lze eventuálně zařadit do jednotlivých vzdělávacích oblastí, nebo ve formě samostatných předmětů, seminářů, projektů, kurzů atd. Důležitost průřezových témat spočívá v tom, že přináší jednu z variant, jak rozšířit vzdělávací obsahy o zcela nové oblasti důležité pro život v současném světě.

Pro obor automechanik jsou vymezena tato průřezová témata:

a) Občan v demokratické společnosti

b) Člověk a životní prostředí

c) Člověk a svět práce

d) Informační a komunikační technologie (Rámcový, 2007, s. 53- 57)

1.6 Školní vzdělávací program pro střední odborné vzdělání

Školní vzdělávací program (ŠVP) tvoří druhý stupeň kurikulárního školního dokumentu, který je pro školské zařízení závazný. ŠVP je vypracován učiteli a navazuje na RVP. V jeho obsahu jsou vymezeny obsahy, cíle a očekávané výstupy vzdělávání tak, aby akceptovaly kompetentní RVP. V pravomoci ředitelů a učitelů je stanovit rámcově navržené učivo do ročníků i vyučovacích předmětů v jednotlivých školách.

Než se začne vypracovávat ŠVP, je nutné si prvořadě upřesnit obsah a cíle vzdělávání a stanovit profil absolventa, z kterého vychází, jaké bude mít žák po ukončení studia kompetence a jak se bude moct uplatnit v zaměstnání.

Školní vzdělávací program plní mimo jiné i informační funkci pro žáky, rodiče i pro zaměstnavatele. Musí tedy obsahovat (Kašparová, 2008):

- úvodní identifikační údaje
- profil absolventa
- charakteristiku vzdělávacího programu
- učební plán
- učební osnovy nebo vzdělávací moduly, popř. i ukázkou žakovského projektu na podporu rozvoje klíčových kompetencí a realizace průřezových témat
- popis materiálního a personálního zajištění výuky v daném ŠVP a oboru vzdělání
- charakteristiku spolupráce se sociálními partnery při realizaci daného ŠVP
- hodnocení žáků a autoevaluace školy

Některé ŠVP obsahují i kompletní charakteristiku školy, ze které se především zájemci o vzdělávání a veřejnost dozvědí, jaké jsou zvyklosti školy a jaké je její postavení v regionální oblasti, jaké varianty a služby nabízí (vzdělávací, volnočasové, ubytovací aj.), jak spolupracuje s místním společenským životem, jaké má celostátní i mezinárodní styky, také třeba proč by se měli zájemci (děti i dospělí) vzdělávat právě na této škole (nevztahuje se tedy přímo k danému oboru vzdělání a ŠVP). Popis může být doplněn fotografiemi. Měl by však být stručný a neměl by nezatěžovat ŠVP, aby se nestal jeho převládající částí. (Kašparová, 2008, s. 14-15).

NUOV vydal pro tvorbu ŠVP metodiky, aby usnadnil náročnou práci při tvorbě školního vzdělávacího programu. Každé školské zařízení by mělo připravit kvalifikované odborníky ve zvoleném oboru.

Při tvorbě ŠVP je možné využít publikaci Tvorba vzdělávacích programů (Prášilová, 2006, s. 32), ve které autorka popisuje srozumitelně a stručně postup a kroky při tvorbě vzdělávacího programu následovně:

- Zjištění vzdělávacích potřeb a určení specifík osob, kterých se tyto potřeby týkají.
- Vytyčení tzv. programového cíle, což je konkrétně a kontrolovatelně pojmenovaný výstup z programu.
- Rozpracování tohoto cíle do konzistentních dílčích realizačních cílů uspořádaných v čase.
- Určení vhodného učiva, doplnění realizačními „nástroji vzdělavatele“ (metody, organizační formy, učební úlohy, pomůcky, potřeby atd.)
- Stanovení postupů a nástrojů pro ověření, zda bylo cílů dosaženo.

Při tvorbě vzdělávacího programu je nutné si uvědomit, pro koho je vzdělávací program vytvářen, jaká bude skupina vzdělávaných a jaké jsou vzdělávací potřeby. Jiný vzdělávací program bude pro žáky odborného učiliště a pro účastníky rekvalifikačního kurzu. Rovněž by mělo být jasné, na jaké rozumové úrovni se účastníci vzdělávání jsou a co je motivuje ke vzdělávání.

Nezbytnou součástí vzdělávání je i hodnocení, které má pro učitele zpětnou vazbu ukazující výsledky i jeho práce. Pro žáky je hodnocení zpětnou vazbou o jejich postupu a mělo by být vyjádřeno co nejpřesněji, protože by mělo žáky hlavně motivovat k dalšímu činorodému učení. Je důležité pro hodnocení a posouzení, zda byla splněna vzdělávací potřeba. Důraz se současně klade i na to do jaké míry umí žáci znalosti, dovednosti postoje využít v praxi.

Základem pro tvorbu vzdělávacího programu jsou jednoznačně formulované cíle výuky a očekávané výstupy. V nich se formulováno učivo, obsahy, metody výuky a organizační formy vyučování. „Považujeme za funkční pracovat s pojmem „výukový cíl“ a ten důsledně členit na cíle vzdělávací (kognitivní, poznávací), postojové (afektivní, hodnotové, výchovné v užším smyslu) a výcvikové (psychomotorické).“ (Kalhous, 2008).

Výukové cíle pomáhají na jedné straně žákům při vlastním hodnocení jejich studijních výsledků a zároveň jsou vhodné pro učitele při neformálním a funkčním řízení výuky.

K tomu by měly mít výukové cíle následující podstatné vlastnosti:

- **Komplexnost** – pedagog již při přípravě na vyučování musí uvažovat o všech třech výukových cílech: vzdělávací, psychomotorické a postojevé cíle.
- **Konzistentnost** – je nutné zachovat soudržnost mezi cíli individuálních výukových jednotek a cíli tematických celků. Cíle musí být logicky provázané. Musíme promyšlet cíle celých tematických celků, ale i cíle jednotlivých ročníků, kdy a jak se co učit.
- **Kontrolovatelnost** – každý výukový cíl musí být kontrolovatelný, to znamená, že musí být možné zjistit, do jaké míry splnili žáci výukový cíl a jaké jsou požadavky na výkon žáků. Určujeme jej pomocí aktivních sloves.
 - **Přiměřenost** – cíle musí být přiměřeně náročné a současně i dosažitelné pro většinu žáků. Musí vycházet z toho, že každý žák je jiný, tedy, že ne všichni žáci jsou na stejné mentální afektivní a psychomotorické úrovni.

Při tvorbě školního vzdělávacího programu je důležité správně použít i taxonomii výukových cílů. Taxonomie je nedílnou součástí výuky pro každého učitele. Napomáhá k tomu, aby žáci zvládli téměř všechno učivo již během výuky. Základem je osvojit si a zvládnout učivo jednodušší tedy učivo nižší kategorie a až po té se může učitel přejít k těžšímu učivu tedy do kategorie vyšší. To znamená, že žák musí nejprve vědět, o čem je skutečně řeč, musí zvládat a zapamatovat si učivo. Až poté, co žák učivo chápe, má jej naučené tak si může zapamatovat poznatky, které má možnost správně používat. Pakliže žák učivo správně pochopil, je způsobilý o něm samostatně mluvit, debatovat a používat. Současně už je žák kompetentní k tomu, aby rozlišit fakta od hypotéz, oddělil významné údaje od nedůležitých nebo méně významných a po té spojit složky a části z různých zdrojů v celek. To, co žák pochopí, umí, rozloží, složí, by si měl vhodnými důkazy obhájit, nebo učinit kritiku, říct klady i zápory, a odůvodnit své rozhodnutí.

Rozeznáváme některé taxonomie, které slouží učitelům jako nástroj k výchově a efektivnímu vzdělávání žáků:

Bloomova taxonomie vzdělávacích (kognitivních) cílů

- Znalost (zapamatování)
- Porozumění
- Aplikace
- Analýza
- Syntéza
- Hodnotící posouzení

Niemerkova taxonomie postojových cílů

Postojové cíle jsou založeny na postupném zvnitřňování hodnot a dělí se:

1. Úroveň:

- Účast na činnosti
- Podjímání činnosti

2. Úroveň

- Naladění k činnosti
- Systém k činnosti

R. H. Davey vytvořil taxonomii výcvikových (psychomotorických) cílů

Taxonomie výcvikových cílů se využívá při odborném výcviku a obsahuje:

- Imitace
- Manipulace
- Zpřesňování
- Koordinace
- Automatizace

1.7 Učební osnova

Učební osnova je nedílnou součástí Školního vzdělávacího programu- ŠVP. Jsou to výstupy samostatných oborů, které jsou rozčleněny do ročníkových výstupů. Učební osnovy teoretických a praktických předmětů na sebe musí navazovat. Jejich tvorba je vymezena v tematických plánech učiva.

Učební osnova je „*Normativní pedagogický dokument, stanovující cíle, vymežující obsah, rozsah, posloupnost a distribuci učiva vyučovacích předmětů do jednotlivých ročníků a časových úseků. Naznačuje základní metody, organizační formy a postupy. Tradičně vypracováváný izolovaně pro jednotlivé předměty jako program vyučování určený učiteli.*“ (Průcha, 1995, s. 239)

Dle Kašparové je „*Učební osnova pedagogický dokument, který vymezuje didaktickou koncepci vzdělávání jednotlivých vyučovacích předmětů. Koncepce vychází z profilu absolventa ŠVP a z kurikulárních rámců RVP.*“ (Kašparová, 2008, s. 24)

Při vytváření učební osnovy ŠVP je nutné dodržovat následující pravidla:

- Musí se vypracovávat pro všechny předměty z učebního plánu, patří sem i odborná praxe.
- Pedagogové by je měli vypracovat takovým způsobem, aby podle nich byli schopni učit všichni pedagogové daného vyučovacího předmětu.
- Ve zpracování by měl existovat jednotný způsob zpracování.
- Učební osnova se dá použít pro různé školní vzdělávací programy, ale za té podmínky, odpovídá-li předpokladům žáků. (srov. Kašparová, 2008)

Části učební osnovy vyučovacího předmětu

Podle metodiky tvorby ŠVP (Kašparová, 2008) je nutné zachovat následující části:

- název školy a ŠVP, název předmětu a hodinová dotace, platnost učební osnovy
- pojetí vyučovacího předmětu - tvoříme ho jako první
- rozpis učiva a výsledků vzdělávání

Koncept vyučovacího předmětu má dle metodiky tvorby ŠVP tyto části:

- obecný cíl vyučovacího předmětu
- charakteristika učiva
- cíle vzdělávání v oblasti citů, postojů, hodnot a preferencí
- výukové strategie (pojetí výuky)
- hodnocení výsledků žáků
- popis přínosu předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a aplikaci průřezových témat (Kašparová, 2008)

Všeobecný cíl vzdělávacího programu musí obsahovat jednoznačné vyjádřené úkoly, a pak může plnit své úkoly, což znamená, že je patrné, proč je předmět do programu začleněn a jak se spolupodílí na profilu absolventa.

„Charakteristika učiva stručně seznamuje s tím, z jakých hlavních částí se učivo skládá, případně na jakém principu bylo vybráno, a jak souvisí s učivem v RVP.“ (Kašparová, 2008, s. 26). Rovněž říká, které učivo se bude probíhat jinak než přímo ve výuce. Jsou tím myšleny besedy, exkurze, kurzy aj.

Ve vyučovacích osnovách je zahrnuta i strategie výuky. Strategií výuky se rozumí to, jakými formami a metodami budu ve výuce pracovat, jejich záměrný výběr, řazení, střídání a spolupráce vzhledem k nejlepšímu naplňování cílů a potřeb i možností žáka. Stylizování přístupu výuky závisí na učiteli, může být obsáhlé, ale i stručné.

Hodnocení výsledků žáka těsně souvisí s prověřováním výsledků, které žák během vzdělávání získal. Základem a cílem hodnocení je předat žákovi zpětnou vazbu, aby měl představu o tom, co zvládl, co se naučil a co ví, jak s tím zacházet, v čem se zlepšit, v čem chybí a jak má postupovat při současných nebo přetrvávajících nedostatecích. Každému hodnocení musí předcházet jednoznačné, srozumitelné seznámení žáka s cíli vzdělávání a s kritérii hodnocení.

Žák by měl vědět, proč bude vzděláván, jakým způsobem a kdy a podle jakých kritérií bude v určité době vzdělávání hodnocen.

Při hodnocení je důležité klást důraz na vhodné vyjádření, a proto dáváme přednost kladnému vyjádření. Hodnocení by nemělo být pro žáky demotivující, ale motivující. Při hodnocení nehledíme na osobu žáka, ale skutečně ověřovaný problém, činnost. Prosazujeme přiměřenou náročnost a pedagogickou slušnost. Zaměříme se na samostatný pokrok žáka.

Pro komplexní hodnocení používáme klasifikaci. Na žádost rodičů a doporučení pedagogicko-psychologických pracovníků používáme u žáků se speciální poruchou učení hodnocení slovní. U průběžného hodnocení používáme různé formy klasifikace- slovní hodnocení, sebehodnocení žáků. Neoddělitelnou součástí postupu hodnocení je sebehodnocení.

Mezi prostředky ověřování vědomostí a dovedností patří například: ústní zkoušení písemné práce, zpracování referátu a prací k určitému tématu, domácí úkoly, samostatné aktivity, projektové a skupinové práce, vědomostní a srovnávací testy, zkoušky dovednosti, soustavné diagnostické pozorování žáka. Další nástroje volí vyučující dle aktuálních potřeb žáků, dle forem výuky a požadovaných výstupů. Součástí učební osnovy je rozpis učiva a výsledků vzdělávání.

„Rozpis učiva obsahuje nejen učivo, ale i výstupy vzdělávání. ... Měl by být přehledný, jednoznačný a srozumitelný, věcně i didakticky správný.“ (Kašparová, 2008, s. 29)

1.8 Metody výuky odborného výcviku

Vyučovací metodou rozumíme cílevědomý, promyšlený postup, kterého učitel při výuce používá za účelem dosažení stanoveného výchovně vzdělávacího cíle.

Vyučovací metody používané v odborných předmětech lze chápat z hlediska forem nebo z hlediska prostředků. Máme-li na mysli průběh vyučování, jsou metody formou, v níž se podává obsah vzdělání a výchovy, máme-li na mysli vzdělávací cíl, potom příslušné metody slouží jako prostředek práce učitele se žáky za účelem jeho splnění.

„Vyučovací metody v odborných předmětech učitel volí tak, aby respektoval zákonitosti vyučovacího procesu a současně, aby vyučování bylo vedeno v tom smyslu, že žáci nepřijímají jen hotové vědomosti, ale naopak aby pracovali samostatně a pokud to obsah učiva umožňuje, sami poznávali a objevovali nové souvislosti a možnosti využití vlastních získaných poznatků.“ (Maňák; 2003)

V odborných předmětech obsah učiva vychází z obsahu učiva společensko-vědních a přírodovědných předmětů.

Proto volíme především takové vyučovací metody pomocí kterých žáci sami poznávají uplatnění např. přírodních zákonů a jejich využití v technice.

Vzhledem k tomu, že jednotlivé vyučovací metody se navzájem prolínají, uvádím pro ilustraci dělení, které popisuje ve své odborné publikaci Maňák:

A. Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický

1. Metody slovní

1.1 Monologické metody (přednáška, vyprávění, vysvětlování)

1.2 Dialogické metody (rozhovor, diskuse, dramatizace)

1.3 Metody písemných prací

1.4 Metody práce s učebnicí a knihou

2. Metody názorně demonstrační

2.1 Pozorování

2.2 Předvádění (předvádění předmětů, obrazů a jiných pomůcek, předvádění pokusů, předvádění činností)

3. Metody praktické

3.1 Návuk pohybových a praktických dovedností

3.2 Žákovské pokusy a jiné laboratorní pokusy

3.3 Grafické a výtvarné práce

B. Metody z hlediska aktivity

1. Metoda sdělovací

2. Metoda problémová

3. Metoda badatelská

C. Struktura metody z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický

1. Postup srovnávací

2. Postup induktivní

3. Postup deduktivní

D. Varianty metod z hlediska fází (etap) vyučovacího procesu – aspekt procesuální

1. Metody motivační

2. Metody vytváření nových vědomostí a dovedností

3. Metody upevňování a opakování učiva

4. Metody prověřování a hodnocení

E. Varianty metod z hlediska vyučovacích forem a prostředků

1. Kombinace vyučovacích metod s vyučovacími formami

2. Kombinace vyučovacích metod s vyučovacími prostředky

F. Metody programovaného učení

1. Algoritmický program

2. Větvený program

3. Lineární program

Významným pramenem žákova poznání je využívání práce jako metody vzdělávací a výchovné, která úzce souvisí s modernizací odborných předmětů na středních odborných školách. Praktická činnost žáků je nejen zdrojem cenných poznatků, ale zároveň tvoří i vlastní obsah vzdělání (výpočet a nastavení dělicího kotouče při frézování drážkového hřídele, postup při opravě spalovacího motoru aj.).

„Charakteristickým znakem praktické metody je, že vyžaduje zvýšenou aktivitu žáků, učí je samostatnosti, odpovědnosti, vytrvalosti a pracovitosti. Završují poznávací proces žáka, jsou nesmírně efektivní pro jeho rozvoj a umožňují trvalejší uchování nových poznatků v paměti žáků.“ (Maňák; 2003)

Z hlediska charakteru a zaměření odborných předmětů dělíme praktické metody na:

- laboratorní činnost
- dílenskou činnost
- instruktáž

Tyto metody mají pro odborné předměty ve středních odborných školách velký zprostředkovaný význam, zejména z hlediska mezipředmětových vztahů mezi teoretickými odbornými předměty a dílenským vyučováním, odborným výcvikem nebo samostatnou laboratorní činností. Jejich účinnost spočívá v tom, že zdrojem poznání je aktivní praktická činnost, která získané teoretické vědomosti prohlubuje a upevňuje.

Praktické metody završují poznávací proces žáka, jsou velmi efektivní pro jeho rozvoj i aktivní osvojení si učiva a umožňují trvalejší uchování nových poznatků na základě praktické činnosti.

Vzhledem k tomu, že pracuji, jako učitel odborného výcviku oboru automechanik, zaměřím se, na mnou nejvíce používané vyučovací metody a tím jsou:

1. dílenská činnost
2. instruktáž.

Dílenská činnost

Praktická výuka žáků středních odborných škol je prováděna ve školních dílnách, provozních prostorách firem, na staveništích apod. Znamená to, že žáci získávají vědomosti a dovednosti v jiném prostředí, než na které jsou zvyklí ze školy.

Podstata dílenské činnosti spočívá v seznámení žáků se stroji, přístroji, materiály, výkresy, schémata, náčrty nebo stříhy, které budou při praktické činnosti používat.

Osvojení žákovských dovedností je založeno na instruktáži, kterou provádí dílenský učitel. Ten seznámí žáky s úkolem a cílem praktické výuky, zopakuje teoretickou část

vztahující se k nábivku dovedností, seznámí žáky s výrobním postupem a názorně předvede veškeré činnosti, které budou žáci samostatně provádět.

Jestliže shrneme uvedené poznatky z oblasti dílenské činnosti, tak nábivk žákovských dovedností můžeme zařadit do tří fází;

- *teoretické*, zaměřené k přípravě žáků na praktickou činnost
- *praktické*, zaměřené na dosažení pracovních dovedností a návyků
- *kontrolní*, zaměřené na dodržování správného výrobního postupu

Při dílenské práci, obdobně jako laboratorní činnosti je nutné zvýšenou pozornost věnovat otázkám bezpečnosti a hygieny práce, s nimiž musí být žáci důsledně a prokazatelně seznámeni.

Instruktáž

Instruktáží rozumíme teoretické vysvětlení praktické činnosti žákům, její názorné předvedení dílenským učitelem nebo mistrem odborné výchovy, za účelem dosažení požadované dovednosti.

Tato metoda se nejvíce uplatňuje při praktickém vyučování žáků středních odborných škol a SOU. Důraz se klade na správný technologický postup, kvalitu práce a na dobu provedení zadaného praktického úkolu.

Při vlastní instruktáži navazuje dílenský učitel na osvojené teoretické znalosti žáků, seznámí je s pracovním postupem, názorně jim předvede veškeré činnosti, které budou samostatně provádět. Seznámí žáky se vzdělávacím cílem, objasní jim význam, smysl a praktické použití získaných dovedností.

V počáteční fázi názorné ukázky provádí učitel pracovní činnost velmi pomalu, upozorňuje žáky na správný technologický postup, popřípadě na chyby, kterých se mohou v průběhu pracovní činnosti dopustit.

Druhá fáze instruktáže spočívá v tom, že učitel názorně předvede pracovní úkol v čase, který by měli i průměrně zruční žáci postupně dosáhnout, přičemž neustále zdůrazňuje správný výrobní postup a upozorňuje na možné chyby, kterých se mohou v průběhu nábivku pracovní činnosti dopustit.

Třetí fáze instruktáže spočívá v názorném pomalém předvedení jednotlivých pracovních úkonů při kterých dílenský učitel opět upozorňuje na případné chyby a nedostatky.

Poslední fáze instruktáže je fází kontrolní, kdy žáci samostatně, ale pod kontrolou dílenského učitele provádí nábivk předepsaných dovedností.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Předmětem zájmu praktické části je realizace výzkumného šetření v oblasti vzdělávání oboru automechanik.

Na základě zjištěných dat, na základě analýzy informačních zdrojů a vlastních zkušeností v této oblasti je navržena obsahová náplň pro žáky denního studia oboru automechanik. Je stručně představena škola, ve které pracuji jako učitel odborného výcviku pro obor automechanik a současně chci v této škole praktikovat novou učební osnovu pro obor automechanik.

2.1 Cíle výzkumu

Cílem šetření je zmapovat co se v posledních letech změnilo v automobilovém průmyslu, jaké jsou v současné době možnosti využití nových materiálů, nástrojů a technologických postupů při opravě aut. Jak pracují autoservisy v našem okolí a co si pracovníci autoservisů a výrobci aut myslí, že je v současné době nutné, aby žáci, kteří se vyučí v oboru automechanik teoreticky znali a prakticky uměli. Dále bych chtěl prozkoumat, jaké možnosti uplatnění mají žáci po ukončení školy v našem okolí.

„Hlavním cílem výzkumu je získat údaje, které vysvětlují určitý výsek reality, tedy vytvořit teorii o určitém jevu. Teorie jsou základními cílovými komponenty vědy.“

(P. Gavora; 2010 s. 14)

Pro uskutečnění cílů byl stanoven následující postup:

1. Vytvořit dotazník a zjistit od pracovníků pedagogův oboru automechanik, pracovníků autoopraven a výroby aut Škoda auto v Kvasinách, co se domnívají, že je znalostně a dovednostně důležité v oboru automechanik umět a znát.
2. Vyhodnotit výsledky dotazníků, zapsat je do grafů a na základě zjištění inovovat náplň pro žáky denního studia oboru automechanik.

Výzkumné problémy

- Jaký je současný profil absolventa studenta oboru automechanik
- Co se skutečně student oboru automechanik během tříletého studia naučí
- Jaké jsou představy a očekávání zaměstnanců autoservisů a výrobce Škoda auto, od absolventa, který se v současné době učí v oboru Automechanik, co by absolvent umět a znát.

Předpoklady výzkumu

- **Předpoklad č. 1** - Předpokládám, že to, co se nyní žáci v oboru automechanik učí je v současné době již nedůležité pro uplatnění v praxi a naopak to co by měli umět a znát v tematických plánech pro obor automechanik v současné době není.
- **Předpoklad č. 2** - Předpokládám, že víc jak polovina oslovených zařízení, přijímají pracovníky s výučním listem v oboru automechanik.
- **Předpoklad č. 3** - Předpokládám, že víc jak polovina již vyučených automechaniků se celoživotně vzdělává.

2.2 Metodologie výzkumného šetření a výzkumný soubor

V rámci kvantitativního šetření byla využita **metoda** dotazníku vlastní konstrukce.

Návrh metodologie výzkumu

Nástrojem pro výzkum a zjišťování dat bude dotazníkové šetření. Dotazníky budou vyplňovat pedagogové, kteří učí žáky v oboru automechanik a zaměstnanci autoservisů. Pokusím se předat dotazníky i výrobci našeho českého auta ŠKODA auto; v Kvasinách v celkovém počtu minimálně 100. Dotazníky budu rozdávat v tištěné podobě a budou vyplňovány anonymně.

Výhodou dotazníkového šetření jsou objektivní výsledky a rychlost jejich získávání. Nevýhodou pak je složitější formulace otázek. Výsledky výzkumu budu zaznamenávat do grafů.

Dotazník (příloha A) byl vytvořen pro pedagogy v oboru automechanik a pracovníky v automobilovém zaměření.

Obsahuje 7. otázek. Otázka č. 7. má 28 částí. Zjišťoval jsem především to, co se dotazovaní domnívají, že by mělo být v současné době obsahem vzdělávání oboru automechanik.

„Kvalitativní výzkum ve většině případů prověřuje existující pedagogické teorie-poznatky, které jsou známy o pedagogickém jevu.“ (P. Gavora; 2010 s. 36)

Výzkumný vzorek: Podklady nutné k výzkumnému šetření jsem získal za pomoci pedagogů, pracovníků autoservisů a pracovníků Škoda auto v Kvasinách.

Celkem jsem rozdál dotazník (příloha A) 100 lidem pracujícím v automobilovém zaměření, z toho se mi vrátilo plně vyplněných 95 plně dotazníků.

Úkolem dotazníkové šetření bylo zjistit jaká, by dle pedagogů oboru automechanik a odborníků v automobilovém průmyslu měla být v současné době obsahová náplň vzdělávání žáků v oboru automechanik. Je důležité mít co nejširší a nejbohatší znalosti a dovednosti již při absolvování studia, abychom mohli od samého začátku uspokojit co nejširší počet zákazníků.

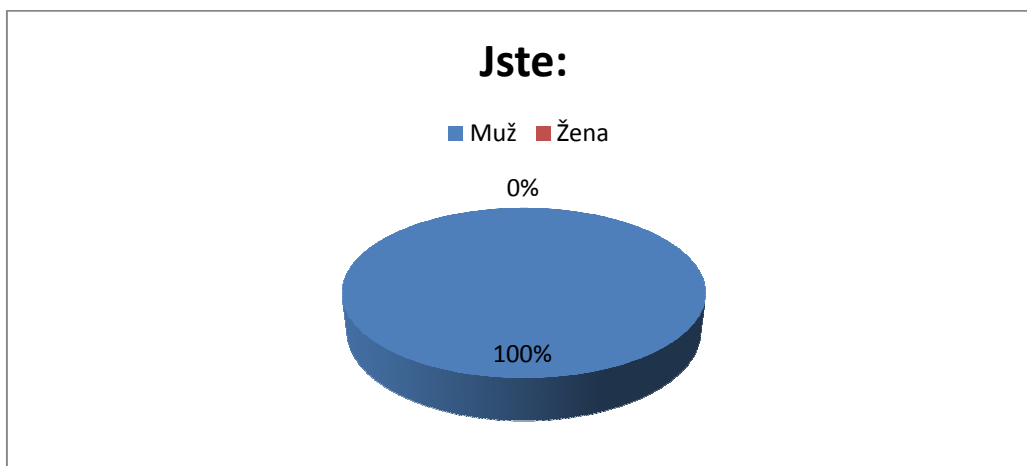
Výsledky šetření

V rámci bakalářské práce jsem prostřednictvím dotazníků zjišťoval od pedagogů oboru automechanik a odborníků v automobilovém průmyslu Dotazníky byly sestaveny tak, aby dotazované osoby nepoškodily a neponížily, abych od nich získal všechny potřebné informace. (M. Foret; 2008). Při sestavování dotazníků jsem vycházel zejména z podkladů na základě studia odborné literatury.

2.3 Analýza a interpretace dotazníkového šetření pedagogů a pracovníků v automobilovém průmyslu.

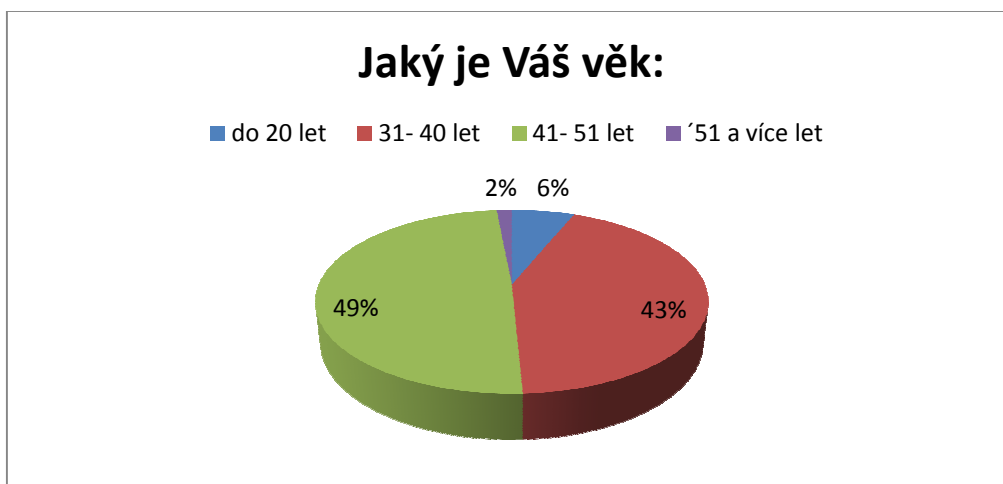
Údaje v grafech jsou uvedeny v procentech ale pro dokreslení také v jejich číselných hodnotách. Dotazníkové šetření se účastnilo celkem 95 účastníků. Odpovědi u jednotlivých otázek budou pro přehlednost doplněny vlastní interpretací.

Graf. č. 1 Jste muž - žena:

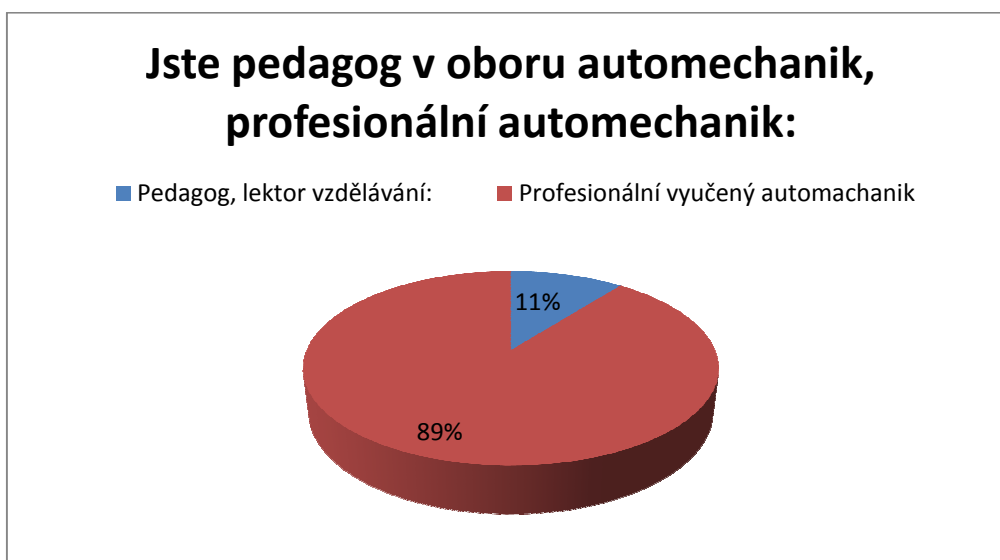
Lze konstatovat, že dotazník vyplili jen muži, v celkovém počtu 95.

Graf č. 2 Jaký je Váš věk:

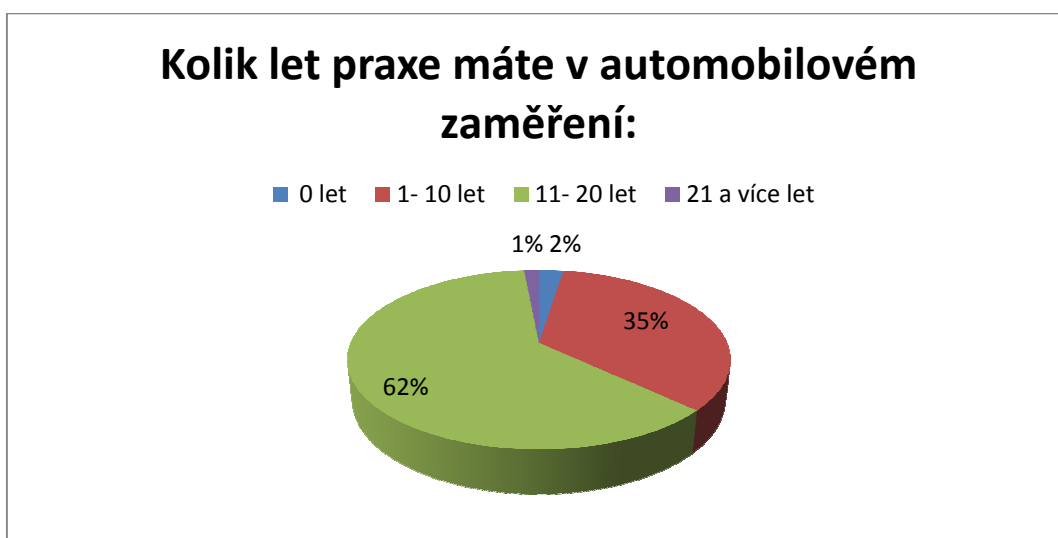
Z grafu lze vyčíst, že dotazníky vyplnilo 5 respondentů ve věku do 20 let, 35 respondentů ve věku 31- 40 let, 40 respondentů ve věku 41-50 let a 15 respondentů ve věku 51 a více let.

Graf č. 3 Jste pedagog v oboru automechanik, profesionální automechanik:

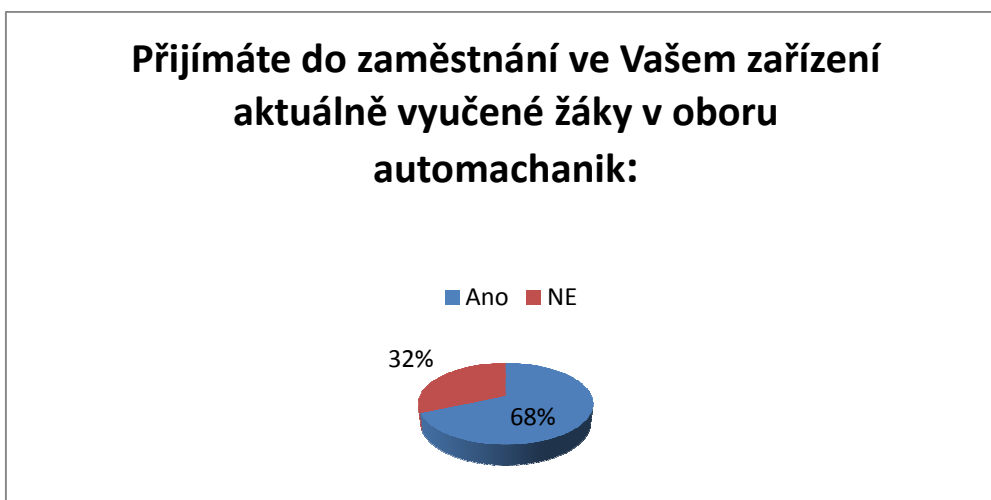
Nejvíce dotazníků vyplnili profesionální vyučení automechanici, celkem jich bylo 85. Pedagogů nebo lektorů vzdělávání v oboru automechanik bylo 10.

Graf č. 4 Kolik let praxe máte v automobilovém zaměření:

Dotazníkového šetření se účastnilo 5 respondentů, kteří mají 0 let praxe, 28 respondentů má 1-10 let praxe. Nejvíce respondentů - 50 má 11- 20 let praxe a dalších 15 respondentů má 21 a více let praxe.

Graf č. 5 Přijímáte do zaměstnání ve Vašem zařízení aktuálně vyučené žáky v oboru automechanik:

Z dotazníkového šetření vyšlo, že 65 respondentů odpovědělo, že v jejich zařízení mohou najít zaměstnání aktuálně vyučení žáci. Z toho 50 respondentů bylo z automobilového zařízení Kvasiny a 15 dotazovaných z menších automobilových oprav. V dalších opravnách tedy ve 20 nově vyučené žáky nepřijímají. 10 dotazovaných bylo pedagogů. Z toho plyne, že se žáci po vyučení mohou obracet při hledání zaměstnání spíše na větší automobilové zařízení či výrobu aut například v Kvasinách. Tím se potvrdil můj druhý předpoklad a to: Předpokládám, že víc jak polovina oslovených zařízení, přijímají pracovníky s výučním listem v oboru automechanik.

Graf č. 6 Účastníte se dalších kurzů ke zdokonalování Vaší osobní a profesionální kariéry:

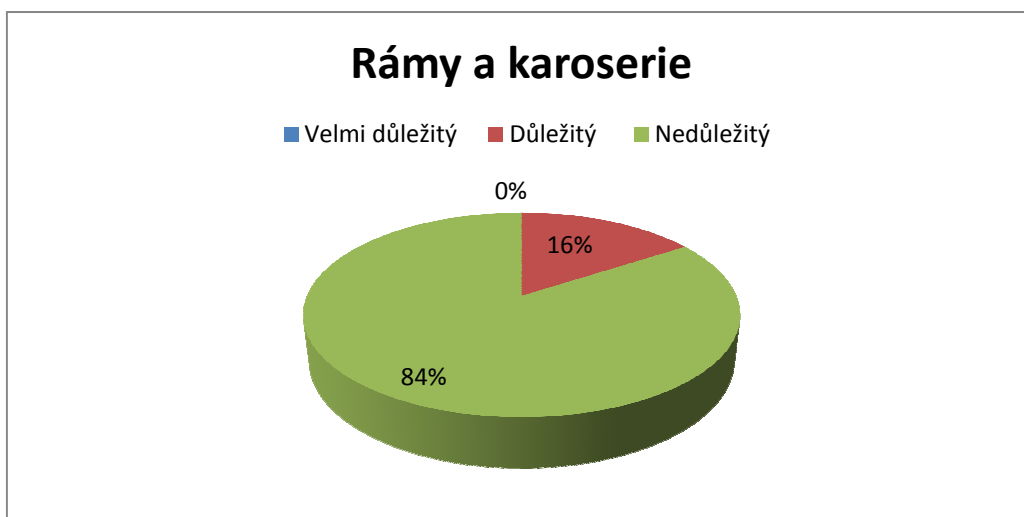
Graf č. 6 jednoznačně potvrdil můj třetí předpoklad a to, že většina vyučených automechaniků se celoživotně vzdělává. Celkem jich bylo 60 a dalších 35 dotazovaných své znalosti a dovednosti téměř nezdokonaluje.

Další otázka se týká toho, co se dotazovaní domnívají, že je velmi důležité, důležité a nedůležité znát a umět v automobilové branži pro profesionálního automechanika.

Tematický celek: Seznámení s pracovištěm, bezpečnost práce, ochrana zdraví při práci, hygiena práce; Zakázková činnost a skladování; Motory; Nové technologické postupy při opravě aut; Nové materiály, přístroje a nástroje; Zapalovací systémy; Komfortní systémy; Základní měření; Diagnostika motorů; Diagnostika bezpečnostních prvků; Diagnostika komfortních výbav; Geometrie náprav; je pro ty kdož vyplňovali dotazník velmi důležitý tematický celek.

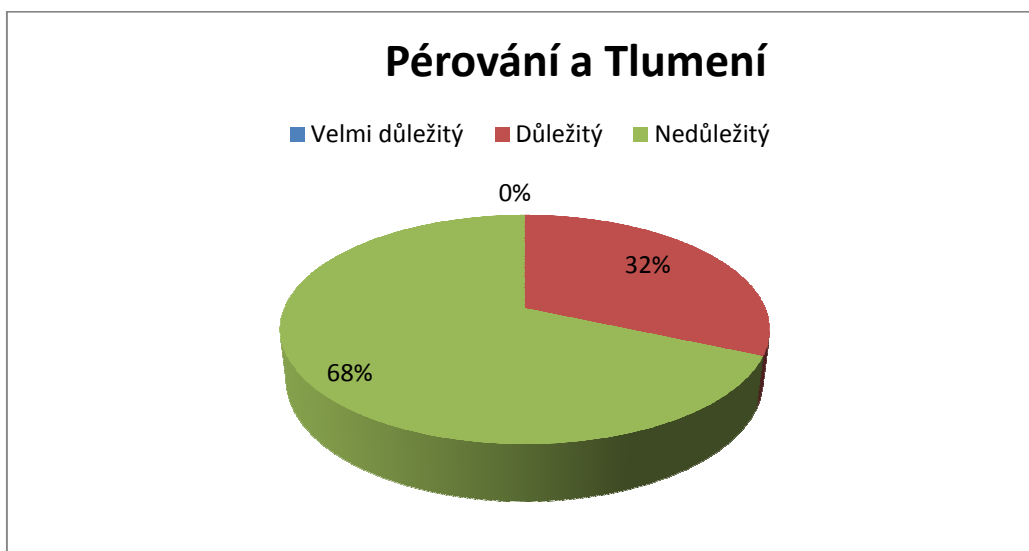
Přičemž, témata Nové technologické postupy při opravě aut; Nové materiály, přístroje a nástroje; Základní měření; Diagnostika motorů; Diagnostika bezpečnostních prvků; Diagnostika komfortních výbav; Geometrie náprav se v naší škole ve výuce vůbec neobjevují.

Graf č. 7 Rámy a karoserie

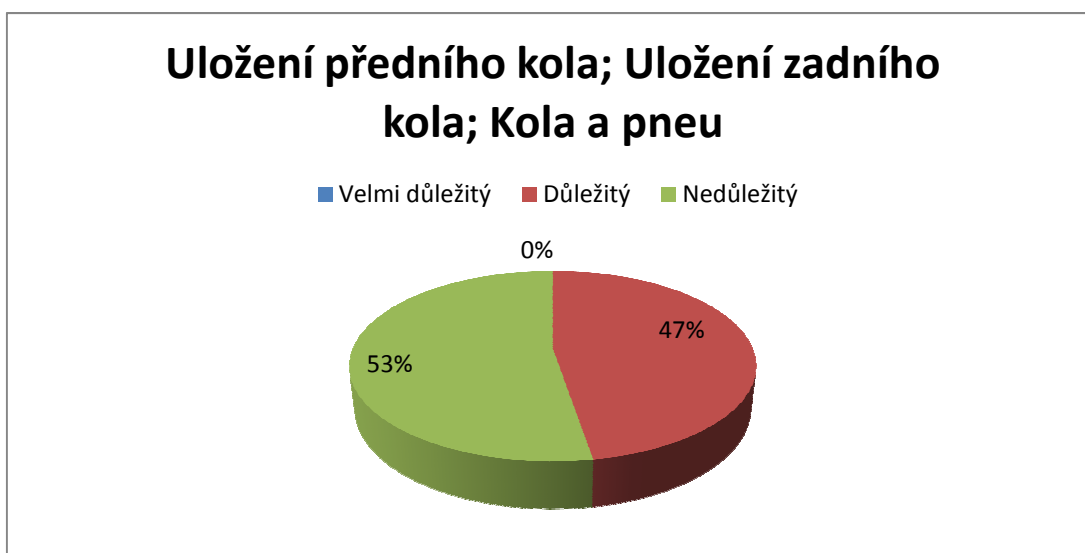
V současné době je pro většinu odborníků nedůležité výukové téma rámy a karoserie. V Podstatě na tomto názoru se shodlo 80 dotazovaných, pouze 15 dotazovaných považuje téma rámy a karoserie za důležité, nikdo toto téma nepovažuje na velmi důležité.

Graf: č. 8 Pérování a tlumení

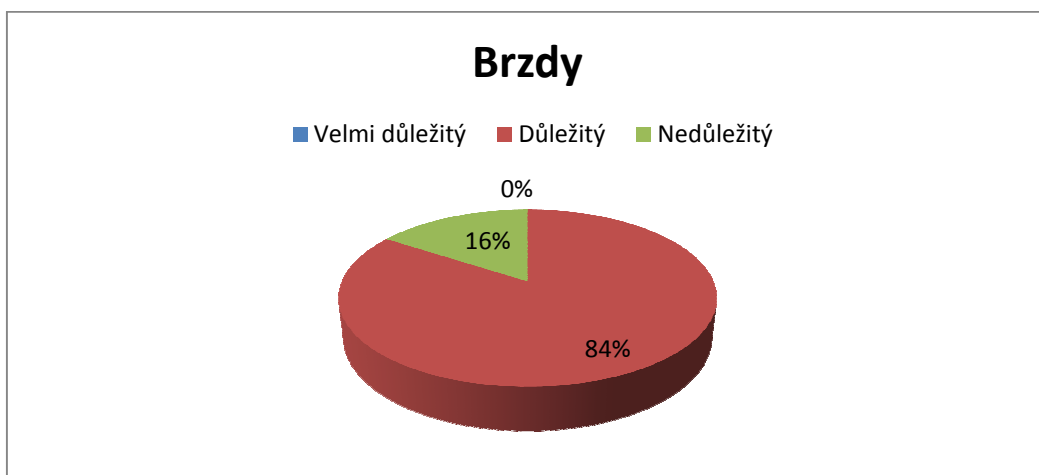
Z grafu č. 8 vyplývá, že téma Pérování a Tlumení považuje 68% za nedůležité, v číselném vyjádření se jedná o 65 respondentů. Pouze 30 respondentů, kteří v grafu činí 32% se domnívá, že toto téma je důležité. Nikdo z dotazovaných se nedomnívá, že téma Pérování a Tlumení je velmi důležité.

Graf č. 9 Uložení předního kola; Uložení zadního kola; Kola a pneu

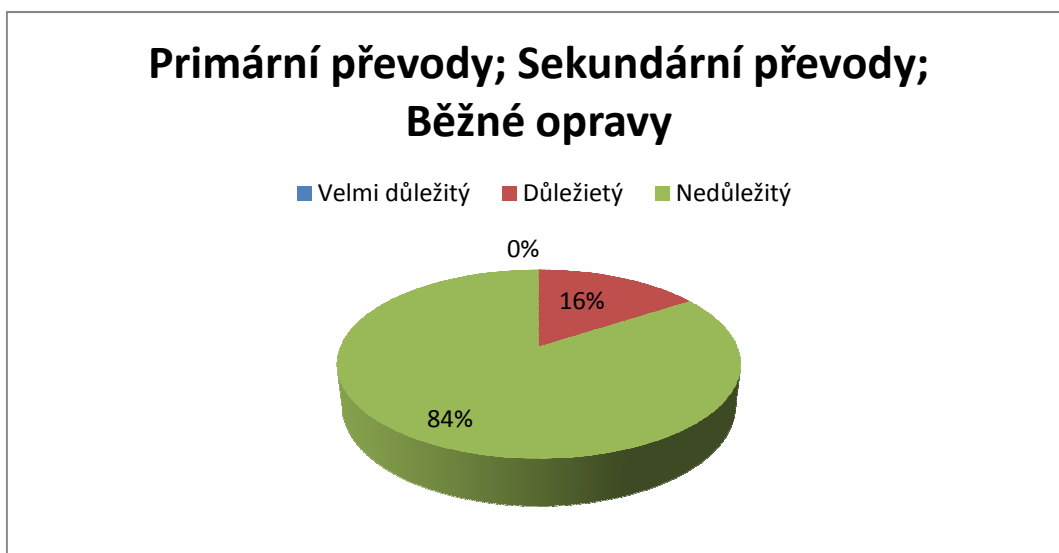
Graf č. 9 ukazuje téměř schodu dotazovaných a to, že téma Uložení předního kola, Uložení zadního kola a téma Kola a pneu považuje 53 % za nedůležité, v číselném vyjádření to činí 50 dotazovaných. Dalších 45 dotazovaných považuje tato výuková témata za důležitá. Nikdo z dotazovaných nepovažuje témata Uložení předního kola, Uložení zadního kola a téma Kola a pneu za velmi důležité.

Graf č. 10 Brzdy

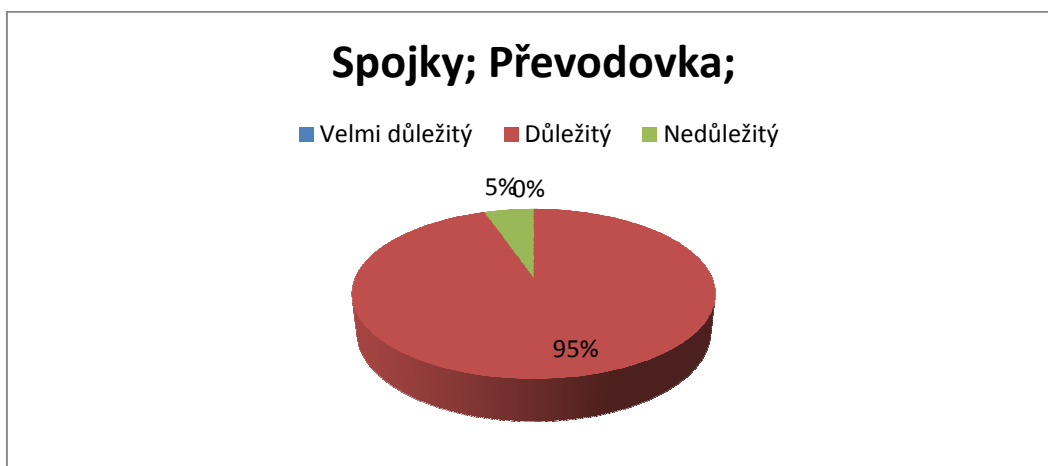
Graf č. 10 nám ukazuje důležitost výukového tématu Brzdy, načež z dotazníkového výzkumu vyplývá, že 84 % tedy 80 dotazovaných tedy považuje zmíněné téma za důležité. Pouze 16 % což činí 15 dotazovaných si myslí, že téma Brzdy je nedůležité a nikdo si nemyslí, že by bylo velmi důležité.

Graf č. 11 Primární převody; Sekundární převody; Běžné opravy

Graf č. 11 je patrné, že tematické celky Primární převody, Sekundární převody a téma Běžné opravy jsou pro 84% tedy pro 80 respondentů nedůležité, pro 16% což činí 15 respondentů důležité a pro nikoho nejsou tato témata velmi důležitá.

Graf č. 12 Spojky; Převodovka

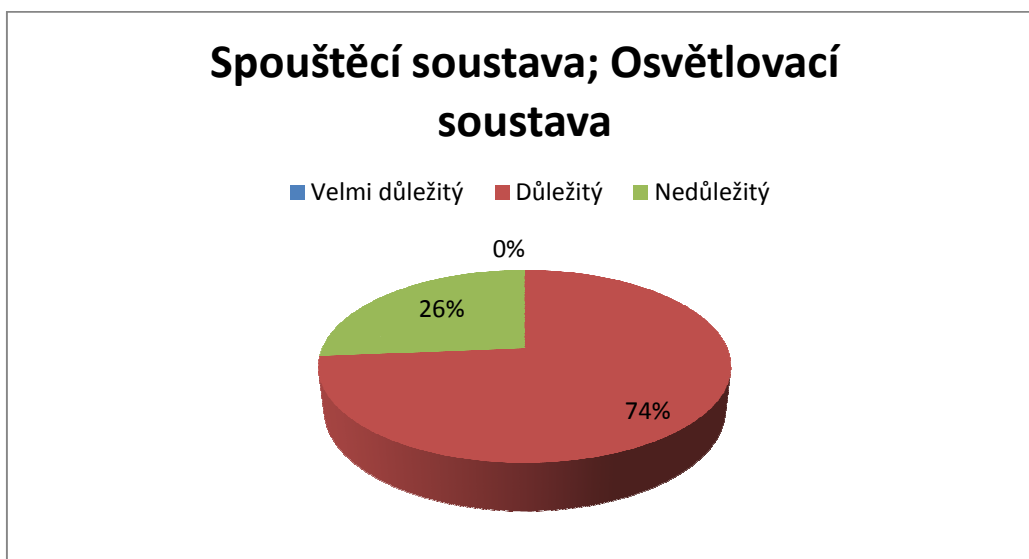
Graf č. 12 ukazuje, že pro 90 respondentů- 95% jsou témata Spojky a Převodovka důležitá, což činí většinu z dotazovaných a pouze pro 5 respondentů- 5; jsou tato témata nedůležitá. Opět se, ale nikdo nedomnívá, že byla velmi důležitá.

Graf č. 13 Příprava směsi; Zdrojová a jistící soustava

Graf č. 13 nám ukazuje, že 89% tedy 85 respondentů se domnívá, že témata Příprava směsi, Zdrojová a jistící soustava jsou důležitá, ovšem 11% tedy 10 respondentů se domnívám, že jsou to témata nedůležitá. Nikdo si nemyslí, že by se jednalo o velmi důležitá témata.

Graf č. 14 Spouštěcí soustava; Osvětlovací soustava

Graf č. 14 ukazuje, že témata Spouštěcí soustava, Osvětlovací soustava jsou témata pro 74% tedy pro 70 dotazovaných důležitá, za nedůležitá je považuje 26% - 25 respondentů- Nikdo, tato témata nepovažuje za velmi důležitá.

Otázkou č. 7 mého dotazníku se potvrdil i můj první předpoklad, kde jsem uvedl: Předpokládám, že to, co se nyní žáci v oboru automechanik učí je v současné době již nedůležitá pro uplatnění v praxi a naopak to co by měli umět a znát v tematických plánech pro obor automechanik v současné době není.

2.4 Shrnutí výsledků výzkumu

V této kapitole se budu zabývat shrnutím výsledků provedeného výzkumného šetření a vyvrácení či potvrzení výzkumných předpokladů, které jsem si stanovil v úvodu praktické části. Hlavní výzkumnou otázkou bylo zjistit: Zda se nyní žáci v oboru automechanik učí zastaralá témata a jen v minimální nebo vůbec žádné hodinové dotaci nemají zařazena moderní a nyní již nutné práce v oboru automechanik.

Na tuto otázku jsem se snažil najít odpověď pomocí otázek v dotazníku, které vycházely z prvního výzkumného předpokladu.

- **Předpoklad č. 1-** Předpokládám, že to, co se nyní žáci v oboru automechanik učí je v současné době již nedůležité pro uplatnění v praxi a naopak to co by měli umět a znát v tematických plánech pro obor automechanik v současné době není.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že ze současných výukových témat jsou dle dotazovaných velmi důležitá pouze čtyři témata. Jedná se o tematické celky: Zakázková činnost a skladování, Motory, Zapalovací systémy, Komfortní systémy.

Naopak současné výukové celky vůbec neobsahují témata: Nové technologické postupy při opravě aut; Nové materiály, přístroje a nástroje; Základní měření; Diagnostika motoru; Diagnostika bezpečnostních prvků; Diagnostika komfortních výbav; Geometrie náprav, která jsou u všech dotazovaných považována za velmi důležitá.

Na základě výsledků dotazníku doporučuji inovovat obsahovou náplň v odborném výcviku pro obor automechanik.

Závěr

V předložené bakalářské práci jsem se věnoval obsahové náplni odborného výcviku pro obor automechanik. Tato bakalářská práce nám ukazuje nejen to, nad čím vším se musí učit ještě před výukovou zamýšlet, ale i to co by bylo vhodné změnit v obsahové náplni praktického vyučování v oboru automechanik. **Můžu tedy říct, že cíl mé bakalářské práce byl naplněn.**

Téma bakalářské práce jsem si vybral sám, protože se domnívám, že problematice obsahové náplně pro obor automechanik se příliš mnoho pozornosti nevěnuje. Požadavky kladené na automechaniky, vnímání automechanika veřejností jsou témata, která se mě osobně velice dotýkají.

Sám, jak učitel odborného výcviku v oboru automechanik, se snažím zvyšovat vážnost tohoto oboru a tím i nároky, které vyžaduje široká veřejnost.

Výsledek práce může být prvořadně návodem pro samotné učitele oboru automechanik, ale také při již vyučené automechaniky.

Domnívám se, že inovovat obsahovou náplň pro obor automechanik, je téměř nutností, protože z výsledků dotazníků jednoznačně vyplývá, že to co se současní žáci v oboru automechanik učí je nedostačující.

Nabízí se mě tedy možnost nabídnout tuto práci a výsledky získané ve výzkumné části školám, kde se nyní automechanici učí.

Seznam grafů:

Graf č. 1 Jste muž - žena:

Graf č. 2 Jaký je Váš věk:

Graf č. 3 Jste pedagog v oboru automechanik, profesionální automechanik:

Graf č. 4 Kolik let praxe máte v automobilovém zaměření:

Graf č. 5 Mají ve Vašem zařízení aktuálně vyučení žáci možnost získat zaměstnání a praxi:

Graf č. 6 Účastníte se dalších kurzů ke zdokonalování Vaší osobní a profesionální kariéry:

Graf č. 7 Rámy a karoserie

Graf č. 8 Pérování a tlumení

Graf č. 9 Uložení předního kola; Uložení zadního kola; Kola a pneu

Graf č. 10 Brzdy

Graf č. 11 Primární převody; Sekundární převody; Běžné opravy

Graf č. 12 Spojky; Převodovka

Graf č. 13 Příprava směsi; Zdrojová a jisticí soustava

Graf č. 14 Spouštěcí soustava; Osvětlovací soustava

Seznam použité literatury

BELZ; SIEGRIST. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Praha : Portál, 2001. 375 s. ISBN 80-7178-479-6

FORET, M, *Marketingový průzkum. Poznáváme svoje zákazníky*. Brno: Competer press, a.s., 2008. 121 s. ISBN 978- 80-251- 2183-2

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2 rozšířené české vydání. Brno: Paido, 2010. 264 s. ISBN 978-80-7315-185-0

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 265. s. ISBN 9788024713694

J. A. KOMENSKÝ, *Orbis sensualium pictus*, Praha: Trizonia, 1991, 156 s.

J. A. KOMENSKÝ, *Velká didaktika*, Praha: SNP, 1958, 450 s.

KALHOUS, Z; OBST, O. *Školní didaktika*. 1. vydání. Praha : Portál, 2002. 448 s. ISBN 80-7178-253-X.

KAŠPAROVÁ, J. aj. *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 90 s. ISBN 978-80-85118-12-4.

KOUBEK, J. *Řízení lidských zdrojů*. 3. vydání. Praha : Management Press, 2004. 366 s. ISBN 80-7261-033-3

KOTÁSEK, J. (red). *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Praha: Tauris, 2001. 98 s. ISBN 8021103728

MAŇÁK, J; ŠVEC, V; *Výukové metody*. Brno: Paido 2003, 219 s. ISBN80-7315-039-5

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. Dokument MŠMT ČR. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání - nakladatelství Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8

OBST,O. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1360-4.

PRÁŠILOVÁ, M. *Tvorba vzdělávacího programu*. Praha : Triton, 2006. 192 s. ISBN 80-7254-712-7.

PRŮCHA, J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. 1.vydání. Praha : Portál, 2009. 935 s. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2009. 481 s. ISBN 978-80-7367-503.

PRŮCHA, J; WALTEROVÁ, E; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. 294 s. ISBN 80-7178-029-4.

PRŮCHA, J; WALTEROVÁ, E; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 3. rozšířené a aktualizované vydání. Praha : Portál, 2001. 328 s. ISBN 80-7178-579-2.

Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání Mechanik opravář motorových vozidel. Dokument MŠMT. Praha: NUOV, 2007, 83s. č. j. 12 698/2007-23.

SKALKOVÁ J., *Obecná didaktika*, Praha: Grada, 2007, ISBN: 978-80-247-1821-7

SKALKOVÁ, J. *Rámcové vzdělávací programy - dlouhodobý úkol*. Pedagogika 2005, roč. LV. roč. 1, s. 5-19.

Školní vzdělávací program: Automechanik, interní kurikulární dokument, Střední škola automobilní; Ústí nad Orlicí, 2009.

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) 561/2004 Sb. Dokument MŠMT.

Internetové zdroje:

<http://www.varianty.cz/reforma-prirucka.pdf>

<http://www.nuov.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>

Příloha A.

Vážení pedagogové oboru automechanik a profesionální automechanici, tímto Vás žádám o vyplnění anonymního dotazníku, který bude využit pouze jako podklad pro moji bakalářskou práci. Děkuji Petr Kaleja

Dotazník vyplňovaný pedagogy a profesionálními automechaniky

1. Jste:

- žena
- muž

2. Jaký je Váš věk:

- do 20 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50 let
- 51 let a více

3. Jste pedagog v oboru automechanik, profesionální automechanik:

- pedagog, lektor vzdělávání
- profesionální vyučený automechanik

4. Kolik let praxe máte v automobilovém zaměření:

- 0 let
- 1-10 let
- 11- 20 let
- 21- a více let

5. Přijímáte do zaměstnání ve Vašem zařízení aktuálně vyučené žáky v oboru automechanik:

- ano
- ne

6. Účastníte se dalších kurzů ke zdokonalování Vaší osobní a profesní kariéry:

- ano
- ne

7. Domníváte se, že znalost a dovednost následujících tematických celků je pro profesionálního automechanika:

Tematický celek	Velmi důl.	Důležitý	Nedůležitý
Seznámení s pracovištěm, bezpečnost práce, ochrana zdraví při práci, hygiena práce			
Zakázková činnost a skladování			
Rámy a karoserie			
Pérování			
Tlumení			
Uložení předního kola			
Uložení zadního kola			
Kola a pneumatiky			
Brzdy			
Primární převody			
Spojky			
Převodovka			
Sekundární převody			
Motory			
Příprava směsi			
Zdrojová a jistící soustava			
Zapalovací systémy			
Spouštěcí soustava			
Osvětlovací soustava			
Komfortní systémy			
Běžné opravy			
Nové technologické postupy při opravě aut			
Nové materiály, přístroje a nástroje			
Základní měření			
Diagnostika motorů			
Diagnostika bezpečnostních prvků			
Diagnostika komfortních výbav			
Geometrie náprav			